

Lär dig använda avelsvärden!

Från och med avelsvärderingen november 2008 kommer samtliga avelsvärden för köttraserna att ha en spridning på 10. Detta är redan fallet för slaktkropps- och kalvningsegenskaperna, och nu införs det alltså även för födelsevikt och tillväxtegenskaperna.

Ändringen görs på basis av att man använder spridning 10 på avelsvärdena inom Nordisk Avelsvärdering (NAV) för mjölkraserna. Vid en spridning på 10 hamnar två tredjedelar av avelsvärdena mellan 90 och 110 och 95 procent av avelsvärdena mellan 80 och 120.

Alla renrasiga köttrasdjur som är med i KAP får vid två tillfällen per år avelsvärden beräknade. Beräkningen sker med hjälp av BLUP-metodik (en statistisk metod som används över hela världen för just detta ändamål).

Avelsvärden beräknas för egenskaperna

- Födelsevikt
- tillväxt från födelsen till 200 dagars ålder
- samt tillväxt från 200 dagar till 365 dagars ålder.

Under 2005 kommer även avelsvärden för slaktkropps- och kalvningsegenskaper att tas fram. De nya avelsvärdena kommer enligt Svensk Mjölks plan att presenteras för första gången i november 2005.

Bra att veta om BLUP-beräknade avelsvärden

- Avelsvärden är ett mått på ett djurs nedärvningsförmåga, det vill säga ger information om vad kan jag förvänta mig av djurets avkomma
- Avelsvärden går inte att jämföra för djur av olika raser
- Avelsvärden går att jämföra för djur av samma ras, men olika åldrar
- Avelsvärden går att jämföra för djur av samma ras som finns i olika besättningar
- Avelsvärdena förändras när mer information om djuret själv eller släktingar till djuret registreras i KAP. De blir också säkrare ju mer information som kommer in. Avelsvärdena är därför alltid aktuella och uppdaterade.
- Ett avelsvärde på 100 motsvarar medeltalet i rasen.
- För egenskaperna tillväxt är alltid en siffra över 100 positivt. För egenskapen födelsevikt innebär en siffra över 100 att man kan förvänta sig kalvar som väger mer än rasens medeltal, vilket kan vara negativt.

Hur tolkar jag de enskilda avelsvärdena?

Födelsevikt

För egenskapen födelsevikt beräknas två avelsvärden:

- Maternell födelsevikt (Föd M) och

- Direkt födelsevikt (Föd D)

Maternellt avelsvärde för födelsevikt

Maternellt kan fritt översättas till moderligt. Det maternella avelsvärdet för födelsevikt avspeglar just det inflytande modern har på kalvens födelsevikt, till exempel hur väl kalven näringsförsörjs i livmodern under dräktigheten och hur länge kon går dräktig. För tjurar visar värdet vad vi kan förvänta oss av hans döttrar när de blir dräktiga vad gäller dessa egenskaper.

För att inte riskera svagfödda kalvar och att avla för generellt korta dräktighetstider bör avelsvärdet på denna egenskap ligga så nära 100 som möjligt.

Direkt avelsvärde för födelsevikt

Detta avelsvärde avspeglar, som namnet antyder, vilka arvsanlag kalven har för hur tung den ska vara när den föds. En dålig livmodernmiljö under dräktigheten kan dock "dölja" anlag för hög födelsevikt. Tänk dig en kalv som har anlag för att väga 50 kg när den föds, men han har inte fått tillräckligt med näring i livmodern eller så har hans mor en kort dräktighetstid som gör att han bara väger 46 kg. Det är alltså viktigt att titta på båda avelsvärdena för födelsevikt när man t ex väljer ut sin nya avelstjur. Vill man minska kalvvikten ska man välja en tjur som ligger under 100 i direkt avelsvärde.

Tillväxt från födelse till 200 dagars ålder

För egenskapen tillväxt från födelse till 200 dagars ålder beräknas också två olika avelsvärden:

- Maternell tillväxt till 200 dagar (200 M) och
- Direkt tillväxt till 200 dagar (200 D).

Maternellt avelsvärde för tillväxt från födelse till 200 dagars ålder

Maternellt betyder moderligt och moderns inverkan på kalvens tillväxt fram till avvänjningen består till stor del på vilken mjölkproduktion hon har. Det maternella avelsvärdet för tillväxt under denna period kan därför sägas vara ett mått på kons mjölkproduktion. För tjurar avspeglar värdet vad vi kan förvänta oss av hans döttrar när de kalvat in. Detta värde bör i de flesta fall vara så högt över 100 som möjligt eftersom det oftast är positivt med en hög mjölkproduktion hos moderdjuren.

Direkt värde för tillväxt från födelsen till 200 dagars ålder

Det direkta avelsvärdet för tillväxt under denna period avspeglar vilka arvsanlag djuret har för att växa just mellan födelsen och fram till avvänjningen. Även här bör man hålla koll på både det direkta och det maternella avelsvärdet då en kalv med anlag för hög tillväxt kan ha en mor som mjölkar dåligt. Han får därför en lägre vikt på vågen än vad han egentligen har anlag för.

Tillväxt från 200 dagar till 365 dagars ålder

Efter avvänjningen har modern inte längre något inflytande på kalven och därför beräknas bara ett direkt (D) avelsvärde för denna egenskap.

- Direkt tillväxt från 200 till 365 dagar (365 D)

Direkt avelsvärde för tillväxt från 200 dagar till 365 dagars ålder.

Detta avelsvärde är ett mått på vilka arvsanlag djuret har för att växa under den här aktuella perioden. Detta värde bör i princip alltid vara så högt över 100 som möjligt. Kom dock ihåg att höga avelsvärden för denna egenskap inte gör några underverk om inte djuret sedan också utfodras på ett sådant sätt att tillväxtegenskaperna verkligen kan utnyttjas.

Avelsvärde för tillväxt totalt

Detta avelsvärde är ett mått på djurets genetiska förmåga att växa från födelsen till ett års ålder. Avelsvärdet beräknas som ett medeltal av det direkta värderna för tillväxt från födelsen till 200dagars ålder samt det direkta värdet för tillväxt från 200 dagar till 365 dagars ålder.

Nya avelsvärden förklarad!

Fv	Födelsevikt korrigerad för kons ålder och flerfödslar
FvM	Maternellt avelsvärde för födelsevikt dvs individens förmåga att ge döttrar som får kalvar med hög eller låg födelsevikt. Höga värden = hög födelsevikt
FvD	Direkt avelsvärde för födelsevikt, ett mått på avkommornas födelsevikt. Höga värden = hög födelsevikt.
200M	Maternellt avelsvärde från födelse till avvänjning, ett mått på kons mjölkproduktion.
200D	Direkt avelsvärde för kalvens egen tillväxtkapacitet från födelsen till avvänjning.
365D	Direkt avelsvärden för kalvens tillväxt från avvänjning till ett års åldern.
T-tot	Tillväxt total. Beräknas som genomsnittet av 200D och 365D
Klass	Formklass. Ett avelsvärde på avkommornas förväntade slaktresultat med avseende på formklass.
Fett	Fettgrupp. Ett avelsvärde på avkommornas förväntade slaktresultat med avseende på fettgrupp. Högt avelsvärde motsvarar hög fettgrupp.
Slkttv	Slakttillväxt. Slaktkroppstillväxt beräknas från födsel till slakt och alltså ett mått dels på dagligtillväxt, dels på slaktutbyte.
LkM	Maternellt avelsvärden för lätta kalvningar. Beskriver hur lätt döttrarna kommer att kalvar. Högt värde är positiv.
LdD	Direkt avelsvärde för lätta kalvningar. Beskriver hur lätt avkomman kommer ha att födas. Högt värde är positiv.

Mer...

Vissa tjurar är individprövad och då kan även T-tal stå med på härstamningsbeviset. T-tal är ett mått på tillväxten på individprövningsstation och visar hur bra tjuren växt i förhållande till andra tjurar inom samma ras och år.

Hornstatus.

P = Polled (ärfeligt hornlös) H = hornad (djuret har horn) D = Avhornad (djuret är född med horn men är avhornad) S = Scurs (små hornknappar som till skillnad från horn sitter ej fast i kraniet. Ibland kan de dock vara upp till decimeter stora)